

Masskuldebrevsmarknaden växte snabbt

Det utestående beloppet börsnoterade masskuldebrev steg kraftigt under året. Tillväxten berodde i huvudsak på statens ökade upplåningsbehov. Under 1993 emitterade staten nya lån på obligationsmarknaden till ett värde av 36.5 miljarder mark och stocken av statens markobligationer växte med knappt 30 miljarder mark eller med närmare 70 procent. Obligationernas attraktivitet tilltog på grund av förväntningarna om en räntenedgång.

Det branta räntefallet ledde till att också företagen på nytt började emittera masskuldebrevslån. Företagens utestående börsnoterade lån ökade dock endast långsamt. Finansieringssektorns masskuldebrevsemissioner minskade däremot under året. Orsak till detta var bland annat bankernas förlustbringande resultat, som inverkar negativt på placerarnas intresse för finansieringssektorns emissioner.

Allt som allt emitterades 1993 nya masskuldebrevslån till ett värde av ca 62 miljarder mark.

Utländska investerare köpte under året masskuldebrevslån i mark för 3.5 miljarder mark netto. Sådana lån innehades av utländska investerare vid årets slut till ett belopp av närmare 24 miljarder mark. De utländska investerarnas intresse för masskuldebrevslån i mark förbättrade i synnerhet statens möjligheter att ta upp lån på markmarknaden.

Livligare handel genom systemet med primary dealer för statens referenslån

Statens upplåning i mark sker numera i huvudsak genom serieobligationer. För att utveckla andrahandsmarknaden för dessa papper hade statskontoret och Finlands Bank i augusti 1992 infört ett system med primary dealer för statens s.k. referenslån (benchmarklån) med de fem helborbankerna (ACA, FBF, KOP, PSB och SCAB). Av statskontoret och Finlands Bank godkänd primary dealer blev vid början av maj 1993 värdepappersförmedlingsföretaget Evli Ab (fr.o.m. 1.12.1993 Evli Penningmarknad Ab) och vid början av oktober den danska värdepappersförmedlaren Unibors Securities, ett dotterbolag till Unibank i Danmark. Systemet har således öppnats både för värdepappersförmedlare utanför banksystemet och för utländska värdepappersförmedlare.

Systemet grundar sig på två olika avtal. I sitt avtal med statskontoret förbinder sig primary dealerna att delta i referenslåneauktionerna och att upprätthålla andrahandsmarknaden för lånen. Deras avtal med Finlands Bank omfattar förhållningsreglerna för primary dealer på andrahandsmarknaden för statens referenslån. Förhållningsreglerna gäller tekniska handelsdetaljer; Finlands Bank övervakar att reglerna följs.

Finlands Bank har fäst vikt vid att främja primary dealernas verksamhetsförutsättningar och har utvecklat nya instrument för deras likviditetsförvaltning. Den 15 juni meddelade Finlands Bank om åtgärder för att främja handeln. Finlands Bank beslöt då att varje vecka hålla en repaauktion för att underlätta finansieringen av primary dealernas tradingportfölj. Handeln sker med statens referenslån, statens skuldförbindelser och Finlands Banks bankcertifikat.

Finlands Bank meddelade också att banken enligt prövning kan bevilja en primary dealer möjlighet till kredit under en dag mot säkerhet från kredittagaren. Finlands Bank förklarade sig dessutom beredd att i exceptionella förhållanden enligt prövning bevilja sådana värdepappersförmedlare som fungerar som primary dealer, men inte är banker, specialfinansiering mot säkerhet. Åtgärderna var ägnade att främja konkurrensen och värdepappersförmedlarnas verksamhetsförutsättningar på masskuldebrevsmarknaden.

Tack vare primary dealer-systemet mångdubblades handeln med statens masskuldebrev under året. Den ökade handeln ledde till större avslut, mindre skillnader mellan köp- och säljnoteringar och ett växande intresse hos utländska investerare. Vid slutet av 1993 fanns det fem referenslån, och deras sammanlagda utelöpande belopp uppgick till 41 miljarder mark.

Utvecklingen av marknaden för statspapper och andrahandsmarknadens snabba tillväxt och effektiverade prissättning gjorde det lättare att sälja finländska masskuldebrev till utlandet.

Snabb uppgång i aktiekurserna

Efterfrågan på finländska aktier blev betydligt livligare under året. Bakom uppgången på aktiemarknaden låg räntefallet och de ljusare ekonomiska utsikterna i synnerhet för exportföretagen. Andra faktorer som ökade efterfrågan på aktier och likviditeten på marknaden var bland annat reformen av beskattningen av kapitalinkomster,

avregleringen av utländska portföljinvesteringar vid början av 1993 och slopandet av stämpelskatten på aktiehandeln 1992.

Reformen av beskattningen av kapitalinkomster vid början av januari skapade klarhet och en betydlig lättnad i beskattningen av aktieplacera-re. Efter reformen tillämpas på kapitalinkomster en skattesats på 25 procent i stället för den tidigare marginalskattesatsen och till innehavstiden bundna skattelättnader. Detta ökade i synnerhet hushållens intresse för aktiesparande.

Hushållens placeringar kanalisades till börsen i större omfattning än förut via placeringsfonder. Följaktligen upplevde de finländska placeringsfonderna en snabb tillväxt under året. Placeringarna steg från knappt 600 miljoner mark vid slutet av 1992 till 3.5 miljarder mark vid 1993 års slut. Placeringsfonderna ser ut att bli en ny medelstor placerargrupp på både aktie- och masskuldebrevsmarknaden, vilket ger marknaderna ett ytterligare likviditetstillskott.

Till följd av den ökade efterfrågan steg Helsingfors Fondbörs generalindex i januari—december med 91 procent och aktieomsättningen till drygt 45 miljarder mark. Förutom att aktiviteten på andrahandsmarknaden tilltog kraftigt förekom det också rikligt med aktieemissioner; emissionerna utgjorde omkring 10 miljarder mark. Av detta stod bankerna för drygt 40 procent, vilket berodde på att bankerna försökte förbättra sin soliditet genom riktade emissioner både till Finland och till utlandet. Också flera exportföretag förbättrade sin finansieringsstruktur genom riktade aktieemissioner till såväl inhemska som utländska investerare.

Möjligheterna att vidareutveckla värdepappersmarknaden utreddes

Finansministeriet tillsatte i januari 1993 en arbetsgrupp med uppgift att utreda möjligheterna att vidareutveckla värdepappersmarknaden. Arbetsgruppen skall ha sin utredning klar vid utgången av 1995. Den skall samordna uppfattningarna hos de myndigheter som utövar tillsyn över eller nära följer verksamheten på finansmarknaden om möjligheterna att utveckla värdepappersmarknaden, i synnerhet värdeandelssystemets och skuldebrevsmarknadens verksamhet och tillsynen över dessa. I arbetsgruppen ingår representanter för värdeandelsföreningen, justitieministeriet, finansministeriet, handels- och in-

dustriministeriet, finansinspektionen, statskontoret och Finlands Bank.

I oktober 1993 tillsatte dessutom de banker, bankirfirmor och emittenter som agerar på den finländska värdepappersmarknaden tillsammans med statskontoret och Finlands Bank en arbetsgrupp med uppdrag att utveckla värdeandelssystemet. Som mål för arbetsgruppen uppsattes bland annat att göra värdeandelssystemets struktur klarare och att ansluta de viktigaste typerna av värdepapper till värdeandelssystemet. Arbetsgruppen skall utarbeta ett förslag till inrättande av en ny nationell värdepapperscentral med beaktande av marknadsparternas synpunkter och synpunkterna hos den arbetsgrupp som finansministeriet tillsatt för att utreda utvecklingen av värdepappersmarknaden. Målet är således att sammanslå clearingfunktionerna hos Helsingfors Penningmarknadscentral Ab, Finlands Aktiecentralregister Andelslag och Helsingfors Fondbörs. Arbetsgruppen skall också utreda vilka av värdeandelsföreningens uppgifter som lämpligen borde överföras till den planerade centralen.

EES-avtalet fick återverkningar på finansmarknaden

Europeiska gemenskapen (EG) och dess medlemsländer och Europeiska frihandelssammanslutningens (Efta) medlemsländer undertecknade den 2 maj 1992 ett avtal om att skapa ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES). Avtalet trädde i kraft den 1 januari 1994. Förutom de länder som hör till Europeiska unionen gäller avtalet av Eftaländerna för närvarande Finland, Island, Norge, Sverige och Österrike.

Avtalets syfte är att skapa ett enhetligt europeiskt ekonomiskt samarbetsområde som främjar ett fortgående och balanserat stärkande av handeln och de ekonomiska förbindelserna mellan avtalsparterna med likvärdiga konkurrensvillkor. För att dessa mål skall kunna nås stipulerar avtalet bland annat om fri rörlighet för kapital och finansiella tjänster. Samtidigt utsträcks Europeiska unionens konkurrens- och statsstödsbestämmelser till att omfatta hela samarbetsområdet.

Med anledning av EES-avtalet trädde i Finland vid början av 1994 ett stort antal nya lagar och lagändringar i kraft, genom vilka den finländska lagstiftningen har harmoniserats med innehållet i EES-avtalet och EG-direktiven i bilagorna till avtalet.

EES-avtalets inverkan på lagstiftningen om finansiella institut

I samband med EES-avtalet trädde en ny lag som reglerar kreditinstitutens verksamhet i kraft. Lagen ersätter lagen om depositionsbankernas verksamhet, som trädde i kraft vid början av 1991, och lagen om finansieringsverksamhet, som trädde i kraft vid början av 1992. Lagen samordnar stadgandena om kreditinstitut med EG:s direktiv om kreditinstitutens verksamhet på det sätt som förutsätts i EES-avtalet. Lagen tillämpas på affärsverksamhet som har till ändamål att yrkesmässigt från allmänheten ta emot depositioner eller andra medel som skall återbetalas och att för egen räkning erbjuda krediter och annan därmed jämförbar finansiering.

Kreditinstitutslagen innehåller principerna om fritt tillhandahållande av tjänster och en enda koncession. Enligt principen om fritt tillhandahållande av tjänster har finländska kreditinstitut rätt att tillhandahålla tjänster enligt sin koncession antingen direkt över gränsen eller genom att inrätta filialer på EES-området. Enligt principen om en enda koncession krävs för etablering av en filial i en annan EES-stat inte längre koncession i det land där filialen skall inrättas, utan det räcker med att finansinspektionen anmäler detta till motsvarande myndighet i EES-staten.

EES-avtalet innebär dessutom att huvudansvaret för tillsynen över ett kreditinstitut och dess utländska filialer bärs av tillsynsmyndigheterna i hemlandet. Detta kräver informationsutbyte och ett effektivt samarbete mellan tillsynsmyndigheterna i de olika länderna.

I motsats till de tidigare lagarna innehåller den nya lagen begränsningar av kundrisker och stadganden om s.k. ägarkontroll. Bestämmelserna om kreditinstitutens ägarposter i andra företag har lindrats i lagen, soliditetsbestämmelserna har skärpts och stadgandena om kreditinstitutens balans- och resultaträkning har reviderats.

Enligt kreditinstitutslagen får ett kreditinstituts stora kundrisker för en och samma kund utgöra högst 25 procent av kreditinstitutets egna medel. Då kundrisken beräknas beaktas fordringarna på kunden, investeringarna i kundens värdepapper och förbindelser utanför balansräkningen gentemot kunden. Med stor kundrisk avses fordringar och investeringar som gäller en och samma kund och som uppgår till minst 10 procent av kreditinstitutets egna medel. De stora kundriskerna får dessutom enligt lagen sammanlagt uppgå till högst åtta gånger beloppet av kreditinstitutets egna medel.

Stadgandena om kundrisker innebär en betydande skärpning för kreditinstitutet. För att kreditinstitutet skall kunna anpassa sig till de nya kraven har i lagen tagits in övergångsstadganden, enligt vilka kreditinstitutet skall uppfylla kraven senast den 31 december 2001. Mindre kreditinstitut har dock getts en längre övergångsperiod, dvs. fram till slutet av 2006. Med ett mindre kreditinstitut avses ett kreditinstitut, vars egna medel uppgår till högst 7 miljoner ecu eller ca 45 miljoner mark. Anpassningsstadgandena innehåller lindringar under övergångsperioden.

En annan viktig nyhet i kreditinstitutslagen är skyldigheten att anmäla förvärv av aktier och andelar i kreditinstitut (s.k. ägarkontroll). Vid förvärv av en andel i ett kreditinstitut på minst 10 procent av aktie- eller andelskapitalet eller 10 procent av röstetalet för aktierna eller andelarna skall finansinspektionen underrättas på förhand. Finansinspektionen skall också underrättas, om denna andel ökas så att den uppgår till minst 20, 33 eller 50 procent av aktie- eller andelskapitalet, eller om kreditinstitutet blir ett dotterföretag. Anmälan skall också göras när innehavet sjunker under de nämnda andelarna. Finansinspektionen kan inom tre månader från det anmälan mottagits motsätta sig förvärvet, om det är uppenbart att innehavet skulle skada kreditinstitutets verksamhet enligt försiktiga och sunda affärsprinciper. Om aktierna förvärvas trots att finansinspektionen har motsatt sig det, kan finansinspektionen förbjuda innehavaren av andelen att utnyttja sin rösträtt.

Begränsningarna av kreditinstitutens ägande i andra företag än kreditinstitut och finansiella institut ändrades i den nya lagen. I den tidigare lagstiftningen var depositionsbankernas och övriga kreditinstituts möjligheter att investera i aktier och andelar i sammanslutningar som idkar näringsverksamhet begränsade till 10 procent av investeringsobjektets aktier, andelar eller röstetal. Detta stadgande ingår inte i kreditinstitutslagen. Kreditinstitutens investeringar i sammanslutningar som idkar näringsverksamhet begränsas dock av EG:s andra bankdirektiv som föreskriver att ett kreditinstitut får inneha ägarandelar på över 10 procent i en annan sammanslutning än ett kreditinstitut eller ett finansiellt institut högst till ett belopp som motsvarar 15 procent av kreditinstitutets egna medel. Dessa innehav får sammanlagt uppgå till högst 60 procent av kreditinstitutets egna medel.

Lagen innehåller också stadganden som skärper kraven på kreditinstitutets soliditet. Enligt de nya soliditetsbestämmelserna räknas uppskrivningsfonderna i motsats till tidigare till det sekun-

dära kapitalet. Dessutom gäller avdragen från egna medel mindre ägarposter än tidigare. I fråga om riskklassificeringen av fordringar har soliditetsgraden skärpts genom att kreditförsäkrade fordringar har överförts från andra till fjärde riskgruppen. Stadgandet ökar i synnerhet andels- och sparbankernas behov av eget kapital. De banker som när lagen trädde i kraft inte uppfyllde det uppsatta soliditetskravet har i lagen getts anpassningstid fram till den 1 januari 1995.

Lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland trädde också i kraft vid början av 1994. Lagen stadgar om utländska kreditinstituts etablering av filialer i Finland. Enligt lagen behöver endast kreditinstitut från stater utanför EES-området koncession för att få inrätta en filial i Finland. Ett kreditinstitut från en EES-stat behöver däremot inte koncession, utan det räcker med att finansinspektionen underrättas om etableringen. Ett kreditinstitut i en EES-stat kan dessutom tillhandahålla tjänster i Finland utan att ha något verksamhetsställe i landet.

Vid början av 1993 trädde en ändring av bokföringslagen i kraft som tillämpas på kreditinstitut och finansiella institut trots att specialstadganden om kreditinstitut ingår i kreditinstitutslagen. Genom lagändringen förenhetligades bestämmelserna om företagets bokslut i huvudsak med EG:s fjärde och sjunde direktiv om bolagsrätt. Viktiga ändringar i lagen var bland annat övergången till avskrivningar enligt plan, klargörandet av reservbegreppen och införandet av regler för koncernbokslut i bokföringslagen. I lagen togs också in ett stadgande, enligt vilket bokslutet skall ge riktiga och tillräckliga uppgifter om den bokföringsskyldiges ekonomiska ställning.

Lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp och lagen om kontroll av utomlands bosatta personers och utländska sammanslutningars fastighetsförvärv trädde i kraft redan vid början av 1993. Samtidigt upphävdes den s.k. begränsningslagen från 1939. Dessutom upphävdes de stadganden som begränsat utlandsägandet i lagen om utlännings rätt att äga aktier i finsk kreditinrättning och bedriva bankverksamhet i Finland.

EES-avtalets inverkan på värdepappersmarknadslagstiftningen

EES-avtalet har föranlett ändringar i bland annat värdepappersmarknadslagen och lagen om placeringsfonder. Värdepappersmarknadslagen ändrades vid början av 1994 så att emittenternas

uppgiftsskyldighet utökades och skyldigheten att upprätta emissionsprospekt utsträcktes till att gälla även emissioner av skuldförbindelser. Begreppet insiderinformation utvidgades till att omfatta också omständigheter som hänför sig till värdepapper. Dessutom har marknadsaktörerna enligt lagändringen rätt att hänskjuta beslut av fondbörsen om avslag på ansökan om upptagande på börslistan och om avförande från börslistan till domstol. Lagen ändrades också så att ett värdepapper kan tas upp på listan på flera finländska fondbörser samtidigt. I samband med dessa lagändringar upphävdes lagen om obligations- och debenturelån samt övriga masskuldebrevslån. Stadganden om masskuldebrevslån ingår i den nya lagstiftningen i huvudsak i värdepappersmarknadslagen och lagen om skuldebrev.

En av de viktigaste ändringarna i lagen om placeringsfonder var att begränsningarna av placeringsverksamheten lindrades så att en fond kan placera sina medel friare än förut inte bara i finländska värdepapper utan också i utländska värdepapper som är föremål för offentlig handel. En placeringsfond kan efter lagändringen på villkor som fastställs av finansinspektionen placera också i derivativavtal.

Eftersom Finland genom EES-avtalet är förpliktat att genomföra också den lagstiftning som godkänns inom Europeiska gemenskapen efter att avtalet undertecknats, tillsatte finansministeriet i mars 1993 en arbetsgrupp, som fick i uppdrag att bereda ett förslag till revidering av lagstiftningen om värdepappersförmedling i överensstämmelse med EES-avtalet. I arbetet skall bland annat beaktas EG:s direktiv om tillhandahållande av placeringstjänster och om tillräckligt kapital hos de företag och kreditinstitut som tillhandahåller placeringstjänster. Arbetsgruppen skall dessutom utarbeta nödvändiga lagförslag för utvecklingen av den finländska värdepappersmarknaden i övrigt. Arbetsgruppen skall ha sitt arbete klart vid slutet av maj 1994.

Beskattningen av kapitalinkomster och företagsbeskattningen reformerades

Vid början av året trädde en ny inkomstskattelag i kraft, som ersatte avsnitten om beskattning av inkomst i den tidigare lagen om skatt på inkomst och förmögenhet. Skattesatsen för kapitalinkomster fastställdes i den nya lagen till 25 procent. Också för samfund blev skatteprocenten 25.

Skatten på källskattepliktiga ränteinkomster höjdes vid reformen stegvis så att den från början

av 1994 är 25 procent. Vid början av 1993 steg källskatten till 20 procent. Lagen om källskatt på ränteinkomst blev permanent vid början av 1993. Dagligkontona, vars maximiränta fastställs i inkomstskattelagen, är dock skattefria. På grund av den branta räntenedgången sänktes också den lagstadgade maximiräntan på dagligkonton under året. Den maximala räntan var vid årets slut 2 procent mot 4,5 procent vid årets början.

Vid början av året trädde också en ändring av lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet i kraft. Bland annat kringkars bankernas och andra sammanslutningars möjligheter att göra reserveringar. Bankerna får t.ex. efter 1992 inte längre ha värderingsreserver för omsättnings- och investeringstillgångarna. Värderingsreserverna ersätts dock fram till 1997 av en särskild övergångsreservering.

Finansinspektionen omorganiserades

Efter ett flera år långt beredningsarbete omorganiserades finansinspektionen slutligen i oktober. Lagen om finansinspektionen gavs den 11 juni 1993, och lagen trädde i kraft den 1 oktober.

Genom reformen avvecklades bankinspektionen och i stället inrättades finansinspektionen för att utöva tillsyn över finansmarknaden och dess aktörer. Finansinspektionen fungerar i samband med Finlands Bank, men har en egen beslutsorganisation. Till finansinspektionens direktionsfunktion hör finansinspektionens direktör och två andra medlemmar. Finansinspektionens direktör utnämns av republikens president på förslag av riksdagens bankfullmäktige. Bankfullmäktige utser de två andra medlemmarna av direktionsfunktionen och deras personliga suppleanter på förslag av Finlands Bank och finansministeriet för tre år i sänder. Bankfullmäktige utnämner dessutom en extra medlem i direktionsfunktionen och en personlig suppleant för honom på förslag av social- och hälsovårdsministeriet med tanke på behandlingen av sådana ärenden i direktionsfunktionen som gäller samarbetet mellan finansinspektionen och social- och hälsovårdsministeriet vid tillsynen över en sådan koncern som består av både en depositionsbank eller ett kreditinstitut och ett försäkringsbolag. Direktionsfunktionen ordförande och vice ordförande förordnas av bankfullmäktige.

Finansinspektionens direktionsfunktion skall bland annat för finansinspektionen fastställa anvisningar om tillsynen i ärenden som är betydande eller principiella och vittgående med tanke på tillsynen

eller som annars är av allmän betydelse. När direktionsfunktionen fastställer anvisningarna skall den beakta de allmänna anvisningar som Finlands Banks direktionsfunktion meddelat om upprätthållandet av stabilitet på finansmarknaden. Finansinspektionens direktionsfunktion skall dessutom bland annat fastställa de föreskrifter och anvisningar som skall meddelas tillsynsobjekten och som direktionsfunktionen inte har överfört att fastställas av direktionsfunktionen. Den skall också sörja för att samarbetet mellan de myndigheter som övervakar finansmarknaden utvecklas.

Finansinspektionen utövar tillsyn över bland annat depositionsbanker och övriga kreditinstitut, depositionsbankernas säkerhetsfonder, filialer till utländska kreditinstitut från länder utanför EES, fondbolag, värdepappersförmedlingsföretag, fondbörser, sammanslutningar av värdepappersförmedlare, optionsföretag och marknadsгарanter på derivatmarknaden, mäklare, värdeandelsföreningen och det andelslag som har hand om aktiecentralregistret.

I sitt tillsynsarbete övervakar finansinspektionen att tillsynsobjekten utövar sin verksamhet enligt lagar, förordningar, myndigheternas föreskrifter och anvisningar samt bolagsordningen, stadgarna eller reglementet för dem. Finansinspektionen meddelar dessutom föreskrifter och behövliga anvisningar för tillsynsobjekten, sammanslutningar av dem och andra aktörer på finansmarknaden. Finansinspektionen inspekterar också tillsynsobjekten. Finansinspektionen skall enligt lagen följa förhållandena på finansmarknaden och göra framställningar om behövliga åtgärder. Enligt lagen får ändring i finansinspektionens beslut sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Syftet med reformen är att effektivisera tillsynen över finansmarknaden och intensifiera samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna.

Finlands Banks reglemente ändrades och en kommitté tillsattes för att utreda Finlands Banks ställning

Till Finlands Banks reglemente fogades genom en lagändring, som trädde i kraft den 30 juni, en ny paragraf 1a, som gav Finlands Bank rätt att ålägga depositionsbanker, kreditinstitut och utländska kreditinstituts filialer i Finland att i Finlands Bank hålla en räntefri minimireserv.

Enligt 73 § regeringsformen för Finland skall Finlands Bank skötas så som stadgas genom lag.

I samband med inrättandet av finansinspektionen ändrades rubriken reglemente för Finlands Bank till lag om Finlands Bank. Samtidigt gjordes i lagen om Finlands Bank de ändringar som föranleddes av omorganisationen av finansinspektionen och av lagen om finansinspektionen. Lagen trädde i kraft den 1 oktober 1993.

I februari tillsatte statsrådet en kommitté, som fick till uppgift att föreslå de ändringar i stadgandena om Finlands Banks ställning och verksamhet som föranleddes av EES-avtalet. Kommittén skall också utreda de ändringsbehov som orsakas av ett eventuellt stegvis fördjupat deltagande i den europeiska ekonomiska integrationen efter att EES-avtalet trätt i kraft. Vidare skall kommittén lägga fram andra förslag till revidering och förenkling av lagen om Finlands Bank och författningsstrukturen i samband med denna. Kommittén skall ha sitt arbete färdigt vid slutet av augusti 1994.

En lagändring som gällde valutalagens giltighetstid trädde i kraft den 1 januari 1994. Genom ändringen förlängdes valutalagens giltighetstid med två år till slutet av 1995. Att lagens giltighetstid inte förlängdes med mer än två år berodde på att ovan nämnda kommitté också skulle utreda Finlands Banks ställning som valutaregleringsmyndighet.

Betalningssystemen och betalningsmedelsförsörjningen

Hantering av riskerna inom betalningsrörelsen

Kärnan i Finlands betalningssystem utgörs av centralbankens checkkontosystem i realtid, där clearing av transaktionerna mellan bankerna sker och genom vilket effekterna av Finlands Banks penningpolitik kanaliseras till ekonomin. Ett effektivt och tillförlitligt betalningssystem och oåterkalleliga betalningar utgör grunden för en stabil ekonomisk verksamhet och för tilltron till dess fortbestånd.

I Finlands Banks checkkontosystem bokförs bl.a. transaktionerna mellan Finlands Bank och bankerna samt täckningsöverföringarna i samband med transaktionerna mellan bankerna. I systemet sköts dessutom bankernas betalningsclearing och täckningsöverföringar inom olika nettningssystem, t.ex. i anslutning till clearing vid Helsingfors Penningmarknadscentral och Helsingfors Fondbörs.

Användningen av bankernas checkkonton i Finlands Bank för clearing av transaktionerna mellan bankerna innebär att den privata sektorns kreditrisker överförs på centralbanken till de delar betalningarna sker inom ramen för den kontoöverskridningsrätt utan säkerhet eller den likviditetskredit som centralbanken har beviljat kontohavarna. En förutsättning för att betalningsrörelsen skall löpa friktionsfritt är att de banker som förmedlar betalningarna i alla lägen har en tillräcklig likviditet. För att underlätta hanteringen av de likviditetsfluktuationer som orsakas av betalningsrörelsen har Finlands Bank beviljat de viktigaste kontohavarna rätt till kredit under en dag och till kortfristig likviditetskredit. Genom att trygga likviditeten i de banker som sköter betalningsrörelsen försöker Finlands Bank eliminera systemriskerna.

Under 1993 har hanteringen av riskerna inom betalningssystemet ägnats en allt större uppmärksamhet. En viktig utgångspunkt har varit att minska automatiken i samband med centralbanksfinansieringen genom att begränsa bankernas möjligheter till skuldsättning under en dag och genom att uppställa klara krav på säkerheter. Också de övriga behoven på lång sikt, såsom behovet att samordna betalningssystemen i olika länder och frivivningen av de finansiella tjänsterna inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, kräver anpassning till nya verksamhetsförhållanden och övervakningsprinciper.

Skuldsättningen under en dag begränsades

För att effektivisera riskhanteringen inledde Finlands Bank den 1 mars 1993 ett försök, som innebar att kontohavarnas möjligheter till skuldsättning under en dag begränsades genom särskilda limiter för varje kontohavare. Avsikten med limiterna var att fästa uppmärksamhet vid betalningsrörelsens risker, sporra bankerna att själva bemästra sina likviditetsfluktuationer så effektivt som möjligt, påverka betalningarnas tidpunkt under dagen och begränsa Finlands Banks kreditrisk.

Om en kontohavares täckningsöverföring leder till att limiten överskrider, hindrar checkkontosystemet att transaktionen bokförs. I så fall måste kontohavaren antingen kontakta centralbanken och anhålla om en tillfällig höjning av limiten eller vänta tills det finns tillräckligt med täckning på kontot för att betalningen skall kunna genomföras utan att limiten överskrider.

*Säkerhetskraven för centralbankskrediten
preciserades*

När limiterna togs i bruk införde Finlands Bank också krav på säkerhet för checkkontokrediten under en dag. En bank som har rätt till likviditetskredit skall ställa 25 procents säkerhet för limiten och övriga banker full säkerhet. Limiterna och säkerhetskraven blev permanenta från och med den 1 december enligt de principer som tillämpats under försöksperioden. Sanktioner för limitöverskridningar och otillräckliga säkerheter infördes den 1 december. Som säkerhet används Finlands Banks kvittningsrätt till bankens minimireservdeposition eller en annan säkerhet som kontohavaren särskilt ställt. Checkkontot kan också sakna kredit.

Finlands Bank preciserade också villkoren för bankernas likviditetskredit den 1 december så att full säkerhet alltid krävs för likviditetskrediten. Som säkerhet för likviditetskrediten används bankens minimireservdeposition i Finlands Bank till den del depositionen inte används som säkerhet för bankens checkkontolimit under en dag (om minimireservsystemet närmare på s. 13) Om denna inte räcker som säkerhet för hela likviditetskrediten, skall banken ställa Finlands Bank tilläggssäkerhet. Som säkerhet godkänns statens skuldförbindelser, Finlands Banks bankcertifikat och statens masskuldebrev.

Om säkerheten ställs i form av värdeandelar eller värdepapper krävs pantsättningsförbindelse till förmån för Finlands Bank. Banken kan pantsätta värdeandelar till förmån för Finlands Bank antingen i Finlands Banks eller pantgivarens eget värdeandelsregister. Säkerheter i form av värdepapper skall lämnas i Finlands Banks förvar. Alternativt kan bankerna med Finlands Bank ingå ett värdepappersrelaterat återköpsavtal (likviditetsrepa), som till storleken motsvarar likviditetskrediten, för att skaffa nödvändig likviditetsfinansiering. För ett sådant avtal kan endast ovan nämnda instrument användas.

Övergången till det nya minimireservdepositionssystemet aktualiserade behovet av att utveckla alternativa möjligheter att fylla säkerhetskravet. Beloppet av kassareservdepositionerna, som tidigare har använts som säkerhet, var dubbelt så stort som minimireservdepositionerna. De nya bestämmelserna om säkerhetsprinciperna är ett steg mot en anpassning till de europeiska ländernas betalningssystem. Målet är en säker, men samtidigt öppen och till en konkurrensökonomi anpassad basstruktur i betalningsförmedlingen.

Systemet med elektroniska pengar utvidgades

På grund av de betydande hanteringskostnaderna för små betalningar har man redan en längre tid arbetat på att utveckla alternativa betalningsmetoder. Denna utveckling har i Finland liksom i vissa andra länder nått ett skede där ett system med laddningsbara portmonnäer som baserar sig på smartkort håller på att tas i bruk. För små betalningar har tidigare använts myntkort för engångsbruk, men endast i slutna system, där den som ger ut myntkortet och försäljaren av de tjänster eller produkter som betalas med kortet är en och samma sammanslutning.

Mellan ett förutbetalt engångskort och en elektronisk portmonnä finns det en principiell skillnad när det gäller köpkraften: de förutbetalda korten är inte pengar i egentlig mening, utan dataöverföringsmedel, eftersom den som sålt myntkortet på basis av de betalningar som korten använts för endast får information om till vilket belopp kunden har utnyttjat de på förhand betalda tjänsterna. Den köpkraft som lagrats i en elektronisk portmonnä, som är i samband, kan däremot med vissa reservationer jämföras med pengar, särskilt om portmonnän i ett öppet system kan användas för betalning av många olika tjänster och produkter (t.ex. telefon, parkering, kollektivtrafik). När en elektronisk portmonnä i samband införs får sedlarna och mynten en betydande konkurrens.

Verksamheten inom Toimiraha Oy, som grundats för att tillhandahålla betalningstjänster baserade på smartkort och för att införa ett säkert system med elektroniska pengar, expanderade under året och omfattar nu förutom telefonautomatavgifter också vissa avgifter inom kollektivtrafiken. Överenskommelse har också träffats om användning av kortet för vissa parkeringsavgifter. Finlands Bank anser att ett omfattande och koordinerat ibruktagande av det nya betalningsmedlet kan åstadkomma samhällsekonomiska kostnadsinbesparingar.

Penningförsörjningen reviderades

*Beloppet utelöpande sedlar och mynt
ökade i slutet av året*

Beloppet utelöpande sedlar och mynt förblev, med undantag för slutet av året, i det närmaste oförändrat jämfört med 1992. Sedelstocken växte i slutet av året särskilt på grund av hotet om

bankstrejk. Denna effekt hade inte helt hunnit utjämnas vid årsskiftet. Ett tillskott till sedelstocken gav dessutom skatteåterbäringarna i januari och december. Beloppet utelöpande sedlar steg under 1993 från 13 209 miljoner mark till 13 442 miljoner mark.

En bankstrejk eller en hotande bankstrejk medför i allmänhet betydande förändringar också i sedelstockens sammansättning så att efterfrågan på sedlar i större valörer ökar. Denna gång ökade andelen 1 000 marks sedlar dock inte nämnvärt; från att i oktober ha utgjort 27.6 % av det totala beloppet utelöpande sedlar uppgick andelen då bankbranschens kollektivavtal godkändes till 28.9 %. Efter att hotet om bankstrejk var över började sedelstockens sammansättning normaliseras. Strejkhöret ökade som mest sedelstocken med cirka 4 miljarder mark, dvs. med drygt en fjärdedel.

Beloppet utelöpande mynt ökade framför allt på grund av myntreformen. Den 15 november gavs nya 10, 5 och 1 marks mynt ut. Dessa mynt fanns vid slutet av året i omlopp till ett sammanlagt belopp av 463 miljoner mark, samtidigt som de utelöpande gamla 5 och 1 marks mynten hade minskat med 187 miljoner mark. Den hotande bankstrejken påverkade i någon mån också beloppet utelöpande mynt. Detta steg 1993 från 1 299 miljoner mark till 1 552 miljoner mark. Av beloppet var 255 miljoner mark jubileumsmynt. År 1993 utgavs inte nya jubileumsmynt.

I förhållande till bruttonationalprodukten steg beloppet utelöpande sedlar och mynt fortsättningsvis. Allmänhetens innehav av sedlar och mynt fortsatte att öka klart, medan bankernas innehav minskade.

Till antalet sker största delen av hushållens dagliga betalningar alltjämt i kontanter. En undersökning som utfördes av Finlands Bank visade att 80 % av hushållens betalningar skedde med sedlar och mynt. Värde mässigt utgjorde kontantbetalningarna 40 % av hushållens samtliga betalningar. Betydelsen av kontanta medel kommer dock att minska i framtiden i takt med utvecklingen av ersättande betalningsmedel.

Nya sedlar och mynt gavs ut

Myntreformen, som hade inletts 1990, slutfördes genom utgivningen av de nya 10, 5 och 1 marks mynten. Reformens syfte var att göra myntserien klarare så att var och en utan svårighet kan känna igen mynten och särskilja deras olika valörer.

Samtidigt med de nya mynten gav Finlands Bank den 15 november också ut en 20 marks sedel. En 20 marks sedel hade dessförinnan senast ingått i 1945 års sedelserie. Sedeln är utformad av grafikern Erik Bruun. Den har i likhet med 50 och 10 marks sedlarna ett motiv som hänför sig till Finlands självständighetstid. Sedeln motsvarar i fråga om säkerhetsdetaljer och andra egenskaper 100 och 50 marks sedlarna.

20 marks sedeln är avsedd att för sin del ersätta 10 marks sedeln, som försvinner ur rörelsen, så att skillnaden mellan den minsta sedeln och det största myntet inte skall bli för stor. Finlands Bank gav inte längre efter mitten av november ut 10 marks sedlar. Vid slutet av 1993 var beloppet utelöpande 20 marks sedlar 284 miljoner mark och 10 marks sedlar 273 miljoner mark.

Sedel- och mynthanteringen ökade

Finlands Banks kontor lämnar i första hand ut sedlar och mynt till andra penninginstitut enligt deras behov och tar emot sedlar och mynt av dessa.

Finlands Bank gav 1993 ut sedlar till ett belopp av 46 705 miljoner mark och mynt till ett belopp av 1 327 miljoner mark och tog emot sedlar till ett belopp av 46 472 miljoner mark och mynt till ett belopp av 1 074 miljoner mark.

Både till beloppet och antalet gavs mest 100 marks sedlar ut. Deras andel av beloppet utgivna sedlar var 62 % och av antalet utgivna sedlar 59 %. Den stora andelen 100 marks sedlar berodde på att 100 marks sedeln var den populäraste sedeln i bankautomater. Av mynten utgavs beloppsmässigt mest 5 marks mynt, dvs. 756 miljoner mark eller 57 % av alla utgivna mynt, och antalsmässigt mest 1 marks mynt, dvs. 311 miljoner mark, eller 40 % av alla utgivna mynt.

Finlands Bank tog emot mest 100 marks sedlar, dvs. 29 282 miljoner mark eller 63 % av alla inlämnade sedlar. Också antalsmässigt lämnades mest 100 marks sedlar in, dvs. 293 miljoner stycken eller 57 % av alla inlämnade sedlar. Av mynten lämnades mest 5 marks mynt in, dvs. 707 miljoner mark, och antalsmässigt mest 1 marks mynt, dvs. 308 miljoner stycken eller 41 % av antalet inlämnade mynt.

De sedlar som lämnas in till Finlands Bank granskas och sorteras i sedlar av god kvalitet, som på nytt sätts i cirkulation och sedlar av dålig kvalitet som makuleras. Samtidigt kontrolleras också sedlarnas äkthet. År 1993 sorterade Fin-

lands Banks kontor 491 miljoner stycken sedlar maskinellt, dvs. 6.3 % mera än 1992. Den manuella sorteringen, som så sent som 1989 utgjorde 35 % av den totala sorteringen, har i praktiken upphört. Antalet sedlar av dålig kvalitet som makulerades var 116 miljoner.

De utelöpande sedlarna cirkulerade under året i medeltal 3.5 gånger via Finlands Bank. Den största omloppshastigheten, 5.3 gånger, noterades för 100 marks sedeln. Motsvarande siffra för de övriga valörerna var 1 000 mark 2.1, 500 mark 2.5, 50 mark 4.0 och 10 mark 2.3.

Sedlarnas genomsnittliga livslängd var 1993: 1 000 mk 5.2 år, 500 mk 6.7 år, 100 mk 2.0 år, 50 mk 2.2 år.

Sedlarna är säkra

Finlands Bank gav i november 1991 ut 1 000, 500, 100 och 50 marks sedlar med beteckningen Litt. A. Deras säkerhet hade förbättrats ytterligare jämfört med sedlarna av 1986 års typ. Av sedlar med beteckningen Litt A. har det inte påträffats några förfalskningar.

Under 1993 påträffades emellertid förfalskade 500 och 100 marks sedlar av 1986 års typ. Förfalskningarna härstammade huvudsakligen från Finlands närområden och de fick en viss spridning också i Finland. Finlands Bank och de andra bankerna effektiviserade bortdragningen av sedlarna av 1986 års typ ur rörelsen. Sådana fanns dock ännu i viss mån i omlopp vid utgången av 1993.

Ändringar i penningförsörjningstjänsterna

Finlands Bank och bankerna kom överens om att införa en avgiftsbelagd penningförsörjningsservice i huvudstadsregionen från och med den 1 maj. Syftet med reformen var kostnadsinbesparingar totalt sett.

Finlands Banks kontor i Kotka stängdes 1993 och dess penningförsörjning överfördes till Finlands Banks huvudkontor och kontoret i Kuopio.

Den nya myntlagen trädde i kraft

Den nya myntlagen trädde i kraft den 1 maj. Den viktigaste förändringen med tanke på penningförsörjningen var att Finlands Bank i fråga om

sedlar och finansministeriet i fråga om mynt fick rätt att besluta att de skall upphöra att vara lagliga betalningsmedel.

Finlands Bank beslöt att alla sedlar av 1945—1980 års typ skulle upphöra att gälla som lagliga betalningsmedel. Finansministeriet beslöt att dra in alla mynt som getts ut före 1963 och alla mynt lydande på penni av äldre typ än 1990. Sedlarna och mynten blev ogiltiga den 1 januari 1994, varefter betalningsmottagare inte längre är skyldiga att acceptera dem som betalningsmedel. Finlands Bank löser in sedlarna och mynten till och med den 31 december 2003.

Kontantmedelskrediterna avskaffades

Systemet med kontantmedelskrediter, som varit i kraft i närmare 13 år och med vilket Finlands Bank finansierade depositionsbankernas sedel- och myntkassor, avskaffades under verksamhetsåret.

Bankerna förbereder sig för allmänhetens kontantuttag på depositionskonton genom att hålla sig med kontanter. Kassahanteringen är emellertid förknippad med räntekostnader och andra kostnader som bankerna försöker minimera. Under den period då penningmarknaden reglerades stod bankerna i allmänhet i skuld till centralbanken. Genom att minska sina sedel- och myntkassor vid slutet av dagen kunde bankerna reducera sin centralbankskredit och räntekostnaderna för denna. Därför transporterade de en så stor del som möjligt av sina sedel- och myntkassor till Finlands Bank för att krediteras på checkkontona, som vid slutet av dagen följaktligen visade ett i motsvarande mån mindre debetsaldo. Följande morgon hämtades handkassorna tillbaka till banken.

För att den onödiga transporten av kontanter mellan bankerna och Finlands Bank skulle upphöra togs det s.k. systemet med kontantmedelskredit i bruk vid början av november 1980. Systemet fungerade så att bankerna beviljades en räntefri kredit i Finlands Bank som motsvarade deras sedel- och myntkassa. Kassahanteringen orsakade därefter inte längre bankerna räntekostnader. Vid början av augusti 1988 fastställdes en s.k. självriskandel som inte ingick i krediten. Därefter blev bankerna åter tvungna att själva finansiera en del av sin kassahantering.

Efter att systemet med kontantmedelskredit införts hade penningförsörjningssystemet genomgått så stora förändringar att det inte längre

lönade sig för bankerna och inte heller i övrigt var ändamålsenligt att dagligen transportera handkassorna mellan bankerna och Finlands Bank. Då det dessutom var angeläget att ändra Finlands Banks och bankernas inbördes finansieringsförhållanden så att de bättre anpassades till verksamhetsmiljön, beslöt Finlands Bank att slopa systemet med kontantmedelskredit vid slutet av juni 1993. Efter att kontantmedelskrediten avskaffats är bankernas kassahantering åter förknippad med en normal marginalkostnad, som sporrar bankerna att minimera sin kassahantering.

Förutom likviditetseffekter av engångskaraktär under övergångsskedet hade systemet med kontantmedelskredit inte någon penningpolitisk betydelse, eftersom krediten var bunden vid sedel- och myntkassorna och således inte kunde användas till att öka kreditgivningen.

Övrig verksamhet

Förvaltningen av valutareserven

På de internationella valuta- och kapitalmarknaderna fortsatte räntorna och valutakurserna att fluktuera kraftigt under 1993. Orsak till detta var framför allt osäkerheten om den europeiska integrationsprocessen. Förvaltningen av valuta-

reserven och riskhanteringen krävde därför större satsningar än förut på den europeiska marknaden.

Finlands Banks valuta-reserv placerades främst i masskuldebrev emitterade av stater och värdepappersrelaterade återförsäljningsavtal, dvs. repor. Användningen av repor ökade betydligt jämfört med tidigare år. En del av reserven placerades också i depositioner i utländsk valuta, guld och IMF:s särskilda dragningsrätter. Guldinnehavet förblev oförändrat. De viktigaste placeringsvalutorna var D-marken, US-dollar, det brittiska pundet, den franska francen, den nederländska gulden och den japanska yenen.

Fördelningen och förändringen av huvudposterna i den konvertibla valuta-reserven 1993 var följande:

	Reserv 31.12.1993	Reserv 31.12.1992	För- ändring
		Mmk	
Guld	2 180	2 180	—
Särskilda dragningsrätter	664	564	+100
Reservtranchen i IMF	1 747	1 732	+14
Konvertibla valutor, netto	28 689	24 940	+ 3 749
Summa	33 279	29 416	+3 862

Finlands Banks bokslut

Resultaträkning, mk

	1.1.—31.12.1993		1.1.—31.12.1992	
<i>Ränteintäkter</i>				
Inhemsk (1)				
Likviditetskrediter	40 008 660,32		77 629 344,04	
Bankcertifikat	198 786 240,61		925 608 584,86	
Värdepapper med återförsäljningsförbindelse ...	329 188 459,53		351 323 083,64	
Nettoräntor för terminsaffärer .	323 975 329,84		911 827 702,84	
KTR-krediter	49 329 907,61		92 050 871,16	
Masskuldebrev	265 721 556,24		173 567 026,84	
Krediter till Statens säkerhetsfond	38 773 902,19		282 437 505,69	
Stabiliseringslån	358 053 945,21		219 097 260,27	
Övriga fordringar	42 376 316,13	1 646 214 317,68	42 257 685,92	3 075 799 065,26
Utländska (2)				
Internationella valutafonden	92 667 371,94		118 066 433,83	
Värdepapper	1 552 967 786,71		1 648 424 864,03	
Övriga valutafordringar	203 825 828,83	1 849 460 987,48	131 095 025,74	1 897 586 323,60
Summa ränteintäkter		3 495 675 305,16		4 973 385 388,86
<i>Räntekostnader</i>				
Inhemsk (3)				
Dagsdepositioner	-43 705 960,57		-239 126 088,23	
Bankcertifikat	-1 156 188 007,67		-1 937 470 702,00	
Kassareservdepositioner	-479 607 595,02		-1 104 769 924,85	
Investeringsdepositioner	-106 884 337,65		-312 792 072,76	
Övriga skulder	-32 557 283,25	-1 818 943 184,16	-30 182 145,99	-3 624 340 933,83
Utländska				
Internationella valutafonden	-53 403 307,87		-57 762 879,76	
Stödkrediter	-18 395 298,78		-190 465 465,02	
Övriga skulder	-1 387 521,76	-73 186 128,41	-2 845 174,71	-251 073 519,49
Summa räntekostnader		-1 892 129 312,57		-3 875 414 453,32
Räntebidrag (4)		1 603 545 992,59		1 097 970 935,54
<i>Övriga intäkter (5)</i>				
Expeditionsavgifter och provisioner	13 719 877,15		10 175 594,18	
Finansinspektionens tillsynsavgifter	7 700 000,00		—	
Övriga	99 421 759,28	120 841 636,43	59 666 458,54	69 842 052,72
<i>Övriga kostnader (6)</i>				
Löner	-155 443 299,47		-157 713 693,96	
Socialkostnader	-78 624 199,63		-72 901 593,80	
Anskaffning av sedlar	-50 254 700,00		-42 354 900,10	
Avskrivningar	-60 480 690,36		-91 070 000,37	
Övriga	-87 836 800,49	-432 639 689,95	-104 399 610,55	-468 439 798,78
<i>Kostnader och intäkter för tryggande av penning- marknadens stabilitet (7)</i>				
Avskrivningar på aktier i egendomsförvaltningsföretag	-1 200 000 000,00		—	
Avskrivningar på aktiverade utgifter och förluster	-300 000 000,00		—	
Intäkter från försäljning av aktier	200 000 000,00	-1 300 000 000,00	—	—
<i>Resultat före kursdifferenser och reserveringar</i>				
		-8 252 060,93		699 373 189,48
Kursdifferenser för utländska värdepapper (8)		453 317 702,04		127 377 120,42
Valutakursdifferenser (9)		2 237 698 766,00		-1 768 207 012,83
Ökning av pensionsreservering (10)		-78 878 531,62		—
Ökning (—) / upplösning (+) av reservering (30 § lagen om Finlands Bank) (10)		-2 603 885 875,49		941 456 702,93
Räkenskapsårets resultat (11) ..		0,00		0,00

Balansräkning, mk

Aktiva	31.12.1993		31.12.1992	
<i>Guld och valutaforordringar (1)</i>				
Guld	2 179 674 591,49		2 179 877 401,68	
Särskilda dragningsrätter	663 868 229,63		563 785 166,54	
Reservtranchen i Internationella valutafonden	1 746 569 300,51		1 732 459 645,47	
Konvertibla valutor	28 882 037 570,03	33 472 149 691,66	25 040 927 391,80	29 517 049 605,49
<i>Övriga forordringar på utlandet (1)</i>				
Markandelen i Internationella valutafonden	5 058 109 718,67		4 463 666 904,52	
Tidsbunden kredit	—	5 058 109 718,67	403 766 882,73	4 867 433 787,25
<i>Fordringar på finansinstitut (2)</i>				
Likviditetskrediter	1 100 000,00		1 584 900 000,00	
Bankcertifikat	1 844 461 228,60		3 930 010 340,03	
Värdepapper med återförsäljningsförbindelse	5 492 519 450,89		4 407 845 271,56	
Tidsbundna krediter	—		100 000 000,00	
Kontantmedelskrediter	—		2 871 523 000,00	
Masskuldebrev	1 100 800 000,00		1 462 345 000,00	
Övriga	237 901 192,00	8 676 781 871,49	237 908 278,82	14 594 531 890,41
<i>Fordringar på den offentliga sektorn (3)</i>				
Krediter till Statens säkerhetsfond	—		1 000 000 000,00	
Statens metallmyntsansvar	1 788 419 354,20	1 788 419 354,20	1 446 494 864,20	2 446 494 864,20
<i>Fordringar på företag (4)</i>				
Finansiering av inhemska leveranser (KTR)	496 296 726,10		747 285 763,90	
Övriga	2 806 719 487,31	3 303 016 213,41	710 864 254,71	1 458 150 018,61
<i>Övriga forordringar (5)</i>				
Lån för stabilisering av penningmarknaden	5 752 000 000,00		9 474 000 000,00	
Resultatregleringar	907 073 671,39		1 297 963 685,76	
Övriga	166 469 505,70	6 825 543 177,09	153 061 567,18	10 925 025 252,94
<i>Aktiverade utgifter och förluster för tryggnad av penningmarknadens stabilitet (6) ...</i>		1 400 000 000,00		1 700 000 000,00
Summa		60 524 020 026,52		65 508 685 418,90

Passiva	31.12.1993		31.12.1992	
<i>Valutaskulder (1)</i>				
Konvertibla valutor	193 393 855,26	193 393 855,26	100 627 954,24	100 627 954,24
<i>Övriga utländska skulder (1)</i>				
Internationella valutafondens markkonton	5 058 138 344,52		4 463 728 887,35	
Tilldelade särskilda dragningsrätter	1 130 809 688,60		1 025 905 427,50	
Övriga	—	6 188 948 033,12	2 273 950 000,00	7 763 584 314,85
<i>Utelöpande sedlar och mynt (7)</i>				
Sedlar	13 442 206 837,00		13 208 702 865,00	
Metallmynt	1 551 644 284,00	14 993 851 121,00	1 299 284 288,35	14 507 987 153,35
<i>Bankcertifikat (8)</i>		14 837 000 000,00		4 880 000 000,00
<i>Skulder till finansinstitut (9)</i>				
Dagsdepositioner	1 803 387 358,31		2 134 813 756,66	
Minimireservdepositioner	6 397 931 300,00		—	
Tidsbundna depositioner	—		4 700 000 000,00	
Kassareservdepositioner	—	8 201 318 658,31	13 164 695 506,00	19 999 509 262,66
<i>Skulder till den offentliga sektorn (10)</i>				
Checkkonton	7 961 980,21		72 208 426,01	
Depositioner från Statens säkerhetsfond	776 039 269,61	784 001 249,82	17 814 366,63	90 022 792,64
<i>Skulder till företag (11)</i>				
Investerings- och fartygsanskaffningsdepositioner ...	2 086 678 759,32	2 086 678 759,32	3 362 354 641,53	3 362 354 641,53
<i>Övriga skulder (12)</i>				
Resultatregleringar	535 641 913,64		4 242 231 865,72	
Övriga	91 590 695,52	627 232 609,16	156 302 287,97	4 398 534 153,69
<i>Värderegleringskonto och reserveringar (13)</i>		6 847 478 700,97		4 641 948 106,38
<i>Eget kapital (14)</i>				
Grundfond	5 000 000 000,00		5 000 000 000,00	
Reservfond	764 117 039,56		764 117 039,56	
Räkenskapsårets vinst	—	5 764 117 039,56	—	5 764 117 039,56
Summa		60 524 020 026,52		65 508 685 418,90

Bokslutsbilagor

	31.12.1993	31.12.1992
<i>Sedelutgivning, mk</i>		
Sedelutgivningsrätt	33 472 149 691,66	29 517 049 605,49
Utnyttjad rätt	14 432 365 767,65	13 418 309 607,85
Sedelutgivningsreserv	19 039 783 924,01	16 098 739 997,64
<i>Mark/valutaterminskontrakt, mk</i> (medelkurs 31.12)		
Terminsköpskontrakt	—	3 619 050 000,00
Terminsförsäljningskontrakt	2 885 444 614,19	13 964 781 485,27
<i>Valuta/valutaterminskontrakt, mk</i> (medelkurs för köpta valutor 31.12)		
	787 620 417,00	7 080 504 173,89
<i>Futurkontrakt i utländsk valuta, mk</i> (medelkurs 31.12)		
Köpekontrakt	146 926 300,00	1 517 638 000,00
Säljkontrakt	—	503 517 500,00
<i>Aktier och andelar, nominellt värde, mk</i> (Finlands Banks innehav inom parentes)		
Scopulus Oy	2 000 000,00 (100 %)	150 000 000,00 (100 %)
Sponda Oy	300 000 000,00 (100 %)	100 000 000,00 (100 %)
Solidium Oy	— (100 %)	40 000 000,00 (100 %)
Setec Oy	40 000 000,00 (100 %)	40 000 000,00 (100 %)
Helsingfors Penningmarknadscentral Ab	35 300 000,00 (52 %)	35 300 000,00 (52 %)
Bank for International Settlements	64 777 336,95 (1,67 %)	58 767 998,07 (1,67 %)
Bostadsaktier	883 243,00	1 284 243,00
Fastighetsaktier	634 120,00	634 120,00
Övriga aktier och andelar	1 019 351,00	1 013 433,50
Summa	444 614 050,95	426 999 794,57
<i>Borgen, mk</i>		
Tillfälliga borgensansvar i samband med överföring av riskkoncentrationer från SCAB	233 111 000,00	486 884 000,00
Borgensförbindelser för egendomsförvaltningsbolag	517 378 000,00	642 360 000,00
Summa	750 489 000,00	1 129 244 000,00
<i>Ansvar för pensionsförpliktelser, Mmk</i>		
Finlands Banks pensionsansvar	1 727	1 611
— därav täckt genom reserveringar	1 234	1 150

Finlands Banks fastigheter

Fastighet	Adress	Byggnadsår	Volym ca m ³
Helsingfors	Fredsgatan 16	1883/1961	49 500
	Unionsgatan 33/Fredsgatan 19	1848/1954	17 500/33 000
	Snellmansgatan 23	1896/1988	27 500
	Elisabetsgatan 14	1928	48 500
	Ramsöuddsvägen 34	1920/1983	4 500
Joensuu	Torikatu 34	1984	11 000
Jyväskylä	Kauppakatu 21	1950	32 000
Kuopio	Kauppakatu 25—27	1912	7 500
	Puutarhakatu 4	1993	11 900
Lahtis	Torikatu 3	1929	36 500
Rovaniemi	Valtakatu 10—12	1988	15 500
S:t Michel	Päiviönkatu 15	1965	7 500
Tammerfors	Hämeenkatu 13	1942	36 000
Uleåborg	Kajaaninkatu 8	1973	17 000
Vasa	Kyrkoespianaden 22	1952	55 500
Åbo	Slottgatan 20	1914	10 500
Vanda	Mosskogsvägen 1	1979	311 500
Enare	Saariselkä	1968/1976	2 000

Kommentarer till bokslutet

Allmänna principer för bokslutet och bokföringen

I Finlands Banks balansräkning tillämpas sektorindelning, vilket ger en bild av de finansiella relationerna mellan centralbanken och olika utländska och inhemska sektorer. För värderingsprinciperna i balansräkningen redogörs i kommentarerna till balansposterna. Anläggningstillgångar, aktieinnehav och utgifter med lång verkningstid bokförs enligt lagen om Finlands Bank helt och hållet som kostnader under anskaffningsåret, och de upptas därför inte i balansräkningen. Uppgifter om Finlands Banks innehav av aktier och andelar och om Finlands Banks fastigheter ingår i bilagan till bokslutet.

Fordringarna och skulderna i utländsk valuta har omräknats till finska mark enligt medelkurserna på bokslutsdagen. De värdeförändringar i fordringar och skulder och i förbindelser utanför balansräkningen som orsakats av förändringar i valutakurserna har bokförts resultatpåverkande; de ingår i resultaträkningen i posten valutakursdifferenser.

Bankfullmäktige fastställer enligt 17 § 1 mom. 2 punkten lagen om Finlands Bank de grunder enligt vilka bankens bokslut skall uppgöras.

Kommentarer till resultaträkningen

På grund av räntenedgången minskade de inhemska ränteintäkterna och räntekostnaderna betydligt jämfört med föregående år, men räntebidraget ökade med över 500 miljoner mark.

I resultaträkningen ingår kostnaderna för perioden 1.10—31.12.1993 för finansinspektionen, som sedan den 1 oktober 1993 är en del av Finlands Banks resursförvaltning, och intäkter i form av tillsynsavgifter som finansinspektionen under denna tid uppburit av tillsynsobjekten.

1. Inhemska ränteintäkter

I de inhemska ränteintäkterna, 1 646 miljoner mark, ingår ränteintäkter bl.a. från bankcertifikat 199 miljoner mark, från värdepappersrelaterade återförsäljningsavtal 329 miljoner mark, från terminsaffärer 324 miljoner mark, från massskuldebrev 266 miljoner mark och från lån för stabilisering av penningmarknaden 358 miljoner mark.

5 340057L

2. Utländska ränteintäkter

De utländska ränteintäkterna uppgick 1993 till 1 849 miljoner mark och var 49 miljoner mark mindre än året innan.

3. Inhemska räntekostnader

I de inhemska räntekostnaderna, 1 819 miljoner mark, ingår bl.a. ränteutgifter för bankcertifikat emitterade av Finlands Bank på 1 156 miljoner mark. I ränteutgifter för kassareservdepositionerna betalades 480 miljoner mark under första hälften av 1993. Ränteutgifterna för investeringsdepositionerna uppgick till 107 miljoner mark.

4. Räntebidrag

Räntebidraget utgjorde 1 604 miljoner mark, vilket var 506 miljoner mark mera än 1992.

5. Övriga intäkter

De övriga intäkterna uppgick till 121 miljoner mark. Som en ny post i övriga intäkter ingår finansinspektionens tillsynsavgifter för en period av tre månader. Finansinspektionens tillsynsavgifter beräknas enligt lagen om grunderna för avgifter till staten. Finlands Bank betalar finansinspektionens kostnader och de uppbärs av tillsynsobjekten i efterhand. I posten ingår 35 miljoner mark intäkter från försäljning av kontorsfastigheter och 36 miljoner mark i hyresintäkter.

6. Övriga kostnader

Bankens totala lönesumma uppgick till 155 miljoner mark, varav finansinspektionens andel för tre månader utgjorde 4 miljoner mark.

Anläggningstillgångar och utgifter med lång verkningstid bokförs som kostnader och avskrivs under anskaffningsåret enligt lagen om Finlands Bank. Avskrivningarna inkluderar således under räkenskapsåret förvärvade anläggningstillgångar och övriga utgifter med lång verkningstid i sin helhet. Avskrivningarna omfattar 32 miljoner mark i avskrivningar på byggnader och 27 miljoner mark i avskrivningar på maskiner och inventarier.

7. Kostnader och intäkter för tryggnad av penningmarknadens stabilitet

Kostnaderna och intäkterna för tryggnad av penningmarknadens stabilitet orsakades av överta-

gandet av SCAB. Sponda Oy:s eget kapital ökades i slutet av 1993 med 1 200 miljoner mark. Ökningen genomfördes genom konvertering av lån, och banken bokförde omedelbart investeringen i eget kapital som kostnad på det sätt som förutsätts i lagen om Finlands Bank. Solidium Oy lösgjorde sig från största delen av sitt innehav i Oy Tampella Ab efter att bolaget hade sålt en del av sina verksamheter. Solidium Oy:s aktiestock såldes efter dessa åtgärder till Sponda Oy och bolaget blev en del av Spondakoncernen. Finlands Bank bokförde en försäljningsintäkt på 200 miljoner mark av affären, som motsvarar den investering i eget kapital som banken gjorde då bolaget grundades. Av de utgifter och förluster som aktiverats i bankens balansräkning under föregående räkenskapsperiod gjordes i bokslutet ett avdrag på 300 miljoner mark.

8. Kursdifferenser för utländska värdepapper

Kursdifferenserna för utländska värdepapper omfattar kursvinster och kursförluster som realiserats vid försäljning av värdepapper och skillnaden mellan värdepappersportföljens anskaffningspris och marknadspris, om detta är lägre.

9. Valutakursdifferenser

Valutakursdifferenserna omfattar nettoförändringen i värdet av fordringarna, skulderna och förbindelserna utanför balansräkningen på grund av valutakursförändringar samt nettointäkterna av valutahandeln. Banken bokförde en kursvinst på 2 238 miljoner mark. Valutakursdifferenserna påverkades särskilt av den viktiga reservvalutans, US-dollarars kursutveckling.

10. Förändring av reserver

Till pensionsreserven överfördes under 1993 arbetstagar pensionsavgiften som innehållits från lönen. På pensionsavgiften och på de pensionsreserveringar som gjorts under tidigare år räknades en kalkylmässig ränta som motsvarade grundräntan och med detta belopp ökades pensionsreserven.

Reserven enligt 30 § lagen om Finlands Bank ökades med 2 604 miljoner mark i syfte att öka bankens egna tillgångar, som minskat under de föregående åren.

11. Räkenskapsårets resultat

Räkenskapsårets resultat efter reserveringar blev noll mark.

Kommentarer till balansräkningen

1. Guld och utländska poster

Guldet har, liksom under tidigare år, i balansräkningen upptagits till ett värde av 35 mk/g. Guldinnehavet uppgick vid årets slut till 62 276 kg och dess marknadsvärde till cirka 4 524 miljoner mark.

Särskilda dragningsrätter i Internationella valutafonden bland valutafordringarna motsvaras av posten tilldelade särskilda dragningsrätter (SDR) på passivsidan. På båda posterna betalas ränta lika med räntan på SDR.

Reservtranchen i SDR och markandelen i Internationella valutafonden utgör tillsammans Finlands medlemsandel i valutafonden. Markandelen motpost ingår i posten Internationella valutafondens markkonton bland utländska skulder. Markandelen och markkontona är enligt praxis i Internationella valutafonden bundna till kursen för SDR.

De konvertibla valutorna består till övervägande del av utländska statspapper eller statsgaranterade värdepapper och utländska bankdepositioner. I posten ingår också utländska avistakonton samt bankens innehav av utländska betalningsmedel.

De värdepapper som ingår i den konvertibla valutareserven har enligt 6 § lagen om Finlands Bank värderats till sitt nominella värde eller till gängse värde, om detta är lägre.

Bland övriga fordringar på utlandet fanns, från tiden för clearingarrangemanget, en tidsbunden fordran för statens räkning på Vnesjekonombank (det forna Sovjetunionens bank för utrikesekonomi). Clearingarrangemanget baserade sig på avtal mellan staterna. Staten betalade denna fordran till Finlands Bank i december 1993.

De konvertibla valutaskulderna omfattar internationella organisationers och utländska bankers fordringar i mark på Finlands Bank.

2. Fordringar på finansinstitut

Likviditetskrediterna är tidsbundna krediter som Finlands Bank beviljat de banker som är berättigade till centralbanksfinansiering.

Bankcertifikaten är värdepapper som emitteras av bankerna till marknadspris. Bankcertifikaten har värderats till sitt anskaffningspris. I posten ingår också 4 miljoner mark i upplupen ränta på bankcertifikaten.

Återförsäljningsavtal för värdepapper, dvs. repor, används vid penningmarknadsinterventioner jämsides med bankcertifikat.

Kontantmedelskrediterna, med vilka penninginstitutens innehav av sedel- och myntkassor finansierades, slopades vid slutet av juni 1993.

Penninginstitutens masskuldebrevslån kan i huvudsak betecknas som investeringstillgångar. De har värderats till sitt nominella värde.

3. Fordringar på den offentliga sektorn

Statens säkerhetsfond hade den 31 december 1992 tillfällig kredit i Finlands Bank.

Statens metallmyntsansvar utgör beloppet av den skuld till Finlands Bank som beror på skyldigheten att lösa in mynt.

4. Fordringar på företag

Inhemska leveranskrediter (KTR-krediter) har beviljats i form av såväl enskilda skuldebrevslån som masskuldebrevslån. Masskuldebrevslånen har värderats till sitt nominella värde. Räntan på KTR-krediterna varierar mellan grundräntan och grundräntan plus 2.5 procentenheter.

Övriga fordringar på företag omfattar närmast sådana värdepapper som kan betecknas som investeringstillgångar och de har upptagits till sitt nominella värde.

5. Övriga fordringar

Lånen för stabilisering av penningmarknaden minskade under året med 3 722 miljoner mark. Bankens egendomsförvaltningsbolag amorterade sina lån med 2 522 miljoner mark och 1 200 miljoner mark konverterades till eget kapital i Sponda Oy.

Ursprungligen band övertagandet av Sparbankernas Central-Aktie-Bank och överföringen av riskkoncentrationer 1991—1992 finansiering i Finlands Bank till ett sammanlagt belopp av 15 582 miljoner mark. Härav hade vid utgången av 1993 återfåtts 4 530 miljoner mark, 3 900 miljoner mark bokförts som förluster och 1 400 miljoner mark aktiverats i balansräkningen. Av den ursprungliga bundna finansieringen ingår fortfarande 5 752 miljoner mark i balansräkningen som lån för stabilisering av penningmarknaden.

Resultatregleringarna innehåller i huvudsak räntefordringar. I övriga fordringar ingår 121 miljoner mark i bostadslån till bankens personal.

Räntan på gamla bostadslån är lika med grundräntan och räntan på lån som beviljats efter den 16 februari 1993 grundräntan plus 2 procentenheter.

6. Aktiverade utgifter och förluster för tryggnad av penningmarknadens stabilitet

Förlusterna av försäljningen 1992 till Statens säkerhetsfond av aktier och kapitalbevis i SCAB aktiverades i balansräkningen. Från denna post gjordes en avskrivning på 300 miljoner mark 1993. Efter avskrivningen återstår en förlust på 1 400 miljoner mark.

7. Utelöpande sedlar och mynt

Utelöpande sedlar och mynt omfattar allmänhetens och penninginstitutens innehav av sedlar och mynt.

8. Bankcertifikat

De bankcertifikat som Finlands Bank emitterat är värderade till sitt nominella värde. Skillnaden mellan det nominella värdet och emissionspriset har bokförts under resultatregleringar och periodiseras bland räntekostnaderna under löptiden.

9. Skulder till finansinstitut

Dagsdepositionerna utgörs av saldon på checkkontona för de banker som är berättigade till centralbanksfinansiering.

Minimireservsystemet ersatte kassareservsystemet den 1 juli 1993. Minimireservdepositioner insamlas på grundval av skuldposterna i bankernas balansräkningar så att depositions skyldigheten varierar mellan 1 och 2 procent enligt strukturen av bankens medelsanskaffning. På minimireservdepositionerna erläggs ingen ränta.

10. Skulder till den offentliga sektorn

Skulderna till den offentliga sektorn omfattar Statens säkerhetsfonds checkkonto och depositionskonton i Finlands Bank.

11. Skulder till företag

Investerings- och fartygsanskaffningsdepositionerna är lagstadgade depositioner av företag som

gjort investerings- eller fartygsanskaffningsreserveringar. På depositionerna betalas ränta. Räntan bestäms enligt lagen om investeringsreserveringar.

12. Övriga skulder

Resultatregleringarna omfattar i huvudsak poster som uppstått på grund av periodisering av räntor.

I posten övriga skulder ingår utelöpande sedlar i den gamla myntenheten till ett värde av 9 miljoner mark.

13. Värderingskonto och reserveringar

Finlands Bank har ökat bankens reserveringar för att säkra det egna kapitalets realvärde och för

att täcka kursrisker i samband med valutafordringar och valutaskulder.

Finlands Banks pensionsansvar uppgår allt som allt till 1 727 miljoner mark, varav 71.4 procent är täckt genom reserveringarna.

Utländska värdepapper har i den konvertibla valutareserven värderats till sitt nominella värde, om detta är lägre än anskaffningspriset eller marknadspriset. Skillnaden mellan det nominella värdet och det värde som använts i resultaträkningen, det s.k. lägsta värdet, har i balansräkningen bokförts på värderingskontot som ett avdrag.

14. Eget kapital

Bankens grundfond och reservfond förblev oförändrade.

ÄRENDEN HANDLAGDA AV BANKFULLMÄKTIGE

FINLANDS BANK

Revisionen

De revisorer som utsetts vid 1992 års riksdag, skattedirektör Kauko Heikkinen, ekonomie magister, CGR Olavi Ala-Nissilä, politices kandidat Arja Alho, politices kandidat Paavo Lipponen och juris kandidat Ben Zyskowitz verkställde den 8—11 februari granskning av Finlands Banks bokföring, bokslut och förvaltning för 1992.

Enligt revisorernas utlåtande beviljade bankfullmäktige vid sitt möte den 3 mars direktionen ansvarsfrihet för förvaltningen av bankens angelägenheter under 1992.

Granskningen av lånerörelsen och valutahandeln

Bankfullmäktige har under verksamhetsåret enligt 5 § i sin instruktion granskat bankens lånerörelse och valutahandel samt övriga placeringar vid följande tidpunkter: den 9 februari, den 30 mars, den 15 juni, den 25 augusti, den 7 oktober och den 17 december.

Inventeringen och inspektionen av avdelningskontoren

Bankfullmäktige har enligt 6 § i sin instruktion inventerat huvudkontorets kassor, kassavalv, lånehandlingar, säkerheter, panter och depositioner. Inventeringen gav inte anledning till anmärkning.

Bankfullmäktige har övervakat att avdelningskontorens kontrollanter har inventerat avdelningskontorens handkassor och kassavalv en gång i månaden och växlar, skuldebrev och panter minst tre gånger under året.

Vid samtliga avdelningskontor har inspektion verkställts enligt 2 § i bankens instruktion.

Verksamhetsberättelse om E. J. Längmans fonder

Vid sitt möte den 9 februari antecknade bankfullmäktige till kännedom att Finska Kulturfonden lämnat redogörelse för E.J. Längmans fonders verksamhet under perioden 1.10.1991—30.9.1992.

Sänkningar av grundräntan

Grundräntan sänktes gradvis från 8.5 till 5.5 procent under året.

Årets första beslut att sänka grundräntan fattade bankfullmäktige vid sitt möte den 9 februari. Direktionens framställning i saken av den 4 februari, som godkändes av bankfullmäktige:

”På nedan anförda grunder föreslår direktionen att bankfullmäktige enligt 17 § 1 mom. 1 punkten i reglementet för Finlands Bank skall besluta

att Finlands Banks grundränta sänks från 8½ till 7½ procent räknat från den 15 februari 1993.

Motiveringar

Under de senaste månaderna och veckorna har flera sådana faktorer kunnat iakttas i den ekonomiska utvecklingen som har skapat förutsättningar för att sänka grundräntan. Inflationstakten har stabiliserats på en låg nivå. Lönekostnaderna kan väntas öka endast långsamt under året, eftersom lönehöjningar kunde undvikas i de inkomstavgifter som ingicks i november. Finanspolitiken är dessutom inriktad på att återställa jämvik-